

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТУДІЇ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 054 «Соціологія»

освітній рівень магістр

освітня програма «Соціологія»

вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	англійська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: доц.Світлана БАБЕНКО

Розробник(и): Світлана БАБЕНКО к.соц.н., доцент, доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

Олег МАЗУРИК

Протокол № 12 від «31» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2021 року № 1

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

Київ – 2021

1. Метою дисципліни є систематизація знань та вдосконалення навичок соціологічного аналізу соціальних проблем у порівняльному контексті з використанням першоджерел, статистичних та соціологічних даних, поглиблення знань про соціологічні дослідження трансформаційних процесів у сучасних європейських суспільствах. Дисципліна спрямована на більш детальне вивчення типів європейських суспільств у порівняльній перспективі в рамках європейської інтеграції, порівняння суспільних процесів у Європі на основі даних соціологічних досліджень та дискурсів з акцентом на Україну в європейському контексті розвитку; нарешті, курс спрямований на застосування цих знань та європейської перспективи до подальшої дослідницької та аналітичної роботи студентів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні методи соціологічного аналізу даних.

2. *Вміти* працювати із статистичними даними.

3. *Володіти навичками* пошуку та відбору релевантної інформації, критичного аналізу, співставлення різних позицій.

3. Анотація навчальної дисципліни: Соціальні моделі європейських суспільств, особливості нерівностей у порівняльному контексті, конфлікти чи консолідація на основі цінностей, ідентичностей, та їх специфіка в європейському соціальному просторі дають студентству можливість опанування фокусом соціального контексту європейських суспільств на основі результатів соціологічних досліджень. Відмінності, особливості та спільні характеристики західної, південної, північної та центрально-східної є у фокусі аналізу за даними порівняльних соціологічних досліджень Європи. Вміння порівняльного аналізу соціологічних та статистичних даних щодо сучасних соціальних процесів в Європі забезпечується творчими аналітичними завданнями, завданнями на критичне мислення, індивідуальну та групову роботу протягом семестру.

4. Завдання (навчальні цілі):

- аналіз актуальної проблематики сучасних дискусій та досліджень трансформаційних процесів сучасних суспільств Європи у першому модулі; порівняльний аналіз сучасних соціальних викликів та проблем європейських суспільств – у другому модулі;
- порівняння стратегій та методологій дослідження сучасних соціальних процесів у межах порівняльних соціологічних дослідницьких проєктів;
- критичне осмислення запропонованих концепцій і публікацій;
- робота над вмінням аналізу, інтерпретації і створення наукових текстів з даної тематики;
- робота над вмінням представляти свої ідеї, дискутувати, опонувати та працювати у групі.

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

- ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.
- СК05. Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та проєктів українською та іноземною мовами.
- СК08. Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання				
1.1	Знати результати сучасних соціологічних досліджень ключових соціальних проблем європейських суспільств		Лекція, практичні	Індивідуальна та групова робота на основі аналізу прочитаних матеріалів, контрольна робота	10
1.2	Знати систему базових соціологічних індикаторів дослідження якості життя та соціальних моделей Європи		Лекція, практичні	Індивідуальна та групова робота на основі аналізу прочитаних матеріалів, контрольна робота	10
2.1	Вміти виявляти, аналізувати та інтерпретувати актуальні соціальні проблеми розвитку суспільства		Лекція, практичні, самостійна	Контрольна робота, аналітична записка	20

		робота		
2.2	Вміти аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.	Практичні, самостійна робота	Аналітична записка	20
2.3	Здійснювати реферування наукових джерел англійською мовою, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.	Практичні, самостійна робота	Аналітична записка	10
3.1	Демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами.	Практичні, самостійна робота	Індивідуальна та групова робота на основі аналізу прочитаних матеріалів, презентація та обговорення аналітичної записки	10
4.1	Демонструвати навички самостійної дослідницької роботи, опанування новими знаннями	Практичні, самостійна робота	Презентація та обговорення аналітичної записки	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)						
	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1
ПР02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.	+	+	+		+		
ПР05. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.			+	+			+
ПР06. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями.					+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Індивідуальна та групова робота на основі аналізу прочитаних матеріалів (РН 1.1., 1.2, 3.1.) - 45 балів\27 балів.
2. Контрольна робота (РН 1.1, 1.2, 2.1) - 20 балів\12 балів.
3. Аналітична записка (РН2.1, 2.2, 2.3, 4.1.) - 20 балів\12 балів.
4. Презентація та обговорення аналітичної записки (РН 3.1, 4.1) - 15 балів\9 балів.

- підсумкове оцінювання: у формі заліку. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж *критично-розрахунковий мінімум – 60 балів*, для отримання заліку обов'язково подати письмові роботи – відпрацьовані пропущених практичних занять із кожної невідпрацьованої теми дисципліни та підсумкову письмову роботу.

7.2 Організація оцінювання:

1. Індивідуальна та групова робота на основі аналізу прочитаних матеріалів – всі теми.
2. Контрольна робота – після 4 теми.
3. Аналітична записка – теми 5-10.
4. Презентація та обговорення аналітичної записки – теми 5-10.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	Самостійна робота
1. Соціологічна теорія та методології дослідження сучасних процесів суспільств Європи				
1	Що є Європа? Особливості визначення кордонів Європи для порівняльних досліджень та пояснень сучасних процесів.	2	2	6
2	Порівняльні дослідження Європейських суспільств: проекти, моніторинги та результати	2		6
3	Особливості порівняльного соціологічного аналізу соціальних процесів у суспільствах Європи: типологізації суспільств	2	2	6
4	Порівняльні дослідження соціальних показників розвитку в Європейських суспільствах	2	2	6
	Контрольна робота		2	8
2. Порівняльні соціологічні дослідження суспільств Європи: результати дослідницьких проєктів				
5	Соціальна якість Європи: порівняння країн західної Європи	2	2	8
6	Соціальна модель Європи: досвід Скандинавії у вирішенні соціальних проблем (Норвегія, Данія, Швеція)	2	2	8
7	Соціальні виклики кризового суспільства Південної Європи (Португалія, Іспанія, Італія, Греція)	2	2	8
8	Центрально-Східна Європа: виклики посткомуністичної трансформації	2	2	8
9	Від радянського до європейського союзу: соціальні процеси в країнах Балтії (Естонія, Латвія, Литви)	2	2	8
10	Порівняльні дослідження соціальних показників в Європейських країнах пост-СРСР (Україна, Білорусь, Молдова)	2	2	8
	ВСЬОГО	20	20	80

Загальний обсяг 120 год, в тому числі:

Лекцій – 20 год.

Практичні заняття - 20 год.

Самостійна робота - 80 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. The SAGE Handbook of European Studies 2009. 680 p. – Ch. 1, 3.
2. *Abbott P., Wallace C.* Social Quality: a Way to Measure the Quality of Society // Social Indicators Research 2012 Aug; 108(1): 153–167. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3384781/>
3. Ukraine in Transformation. From Soviet Republic to European Society. \ Veira-Ramos, Alberto, Liubyva, Tetiana, Golovakha, Ievhenii (Eds.) Palgrave. 2020. Pp. 1-34, 261-276.
4. *Adrian Favell, Virginie Guiraudon.* The sociology of the European Union: an agenda. European Union Politics, SAGE Publications, 2009, 10 (4), pp.550-576.
5. *Eduardo Bericat, Maria Luisa Jimenez-Rodrigo* (Eds) (2019) The Quality of European Societies A Compilation of Composite Indicators. Springer. Pp. 27-148, 167-250, 295-334, 251-294.

Додаткова:

1. *Moritz Jesse* (eds) (2021) European Societies, Migration, And The Law. The ‘Others’ amongst ‘Us’. Edited by Cambridge University Press. Downloaded from <https://www.cambridge.org/core> . <https://doi.org/10.1017/9781108767637> Pp.1-18, 211-374
2. *Benjamin Schewel and Erin K. Wilson* (2020) Religion and European Society. A Primer. Wiley Blackwell. Pp. 15-28, 69-106, 111-138, 183-207
3. *Esping-Andersen G.* (1990) The Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge
4. *Veenhoven R.* Quality of life in an individualistic society. A comparison of 43 nations in the early 1990 s. Social Indicators Research. 1999;48:157–186.
5. *Wallace C., Abbott P.* From Quality of Life to Social Quality Relevance for Work and Care in Europe. Режим доступу https://www.abdn.ac.uk/soecsci/documents/Wallace_Abbot_2007.pdf
6. *Watson D, Pichler F, Wallace C.* Subjective well-being in Europe. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions; 2009.
7. *Tilly Charles* (2009) Europe Transformed, 1945-2000 \ The SAGE Handbook of European Studies (2009) Edited by: *Chris Rumford/* SAGE Publications Ltd, pp. 17-35
8. *Therborn Goran* (1995) European Modernity and Beyond: The Trajectory of European Societies, 1945-2000. Part.1.

10. Додаткові ресурси:

- The European Social Survey (the ESS) <http://europeansocialsurvey.org/>
- EuroBarometer http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
- European Values Study (EVS) <http://www.europeanvaluesstudy.eu>
- R.Inglehart Happiness is Different Things to Different People: Subjective Well-being in Global Perspective https://www.youtube.com/watch?v=Y1acwqIIFtY&list=PLUold1t9EA7B_nuU-LHirTtdiF9K4AzI0
- Better Life Index: methodology and Data <http://www.oecdbetterlifeindex.org/>
- EU social indicators <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=756>
- Happy Planet Index www.happyplanetindex.org/

1. The purpose of the course is to systematize knowledge and improve the skills of sociological analysis of social problems in a comparative context using primary sources, statistical and sociological data, to deepen knowledge of sociological research of transformation processes in modern European societies. The course is aimed at more detailed study several types of European societies in a comparative perspective within the frames of European integration, comparison of the social processes in Europe based on sociological research data and discourses with focus on Ukraine in the European context of the development; finally, the course is aimed in applying this knowledge and European perspective to the further research and analytical work of students.

2. Preliminary requirements for the course:

1. *To know* the basic methods of sociological data analysis.
2. *To be able* to work with statistics.
3. *To have skills of* search and select relevant information, critical analysis, comparison of different positions.

3. Annotation of the course: Core issues to discuss are social models of European societies, inequalities in the comparative context of Europe, conflicts and consolidation based on values, identities, and their specifics in the European social space in order to focus on the social context of European societies based on sociological research, to broad the perspective of comparative analysis of Europe and apply sociological data analysis skills to formulate and check the hypothesis on typology and ways of European societies development. Differences, features and common characteristics of western, southern, northern and central-eastern Europe are in the focus of analysis according to comparative sociological studies in Europe. The ability to comparative analysis of sociological and statistical data on modern social processes in Europe is provided by creative analytical tasks, tasks for critical thinking, individual and group work during the semester.

4. Tasks (learning objectives):

- to analyze current issues of modern discussions and research of transformation processes in modern European societies in the first module; comparative analysis of modern social challenges and problems of European societies - in the second module;
- to compare strategies and methodologies of research of modern social processes within comparative sociological research projects;
- to develop critical understanding of the concepts, discourses and publications;
- to work on the ability to analyze, interpret and create scientific texts on this topic;
- to work on the ability to present their ideas, discuss, oppose and work in a group.

Those learning objectives are aimed at development of the following **competencies**:

- 3K04. Ability to work in an international context.
- CK02. Ability to identify, diagnose and interpret social problems of Ukrainian society and the world community.
- CK05. Ability to discuss the results of sociological research and projects in Ukrainian and foreign languages.
- CK08. Ability to cooperate with European and Euro-Atlantic institutions.

5. Learning Outcomes:

learning outcomes: (1. knowledge; 2. skills; 3. communication; 4. autonomy and responsibility)		Forms (and/or methods) of teaching and learning	Methods of evaluation	Per cent in final grade
Code	Learning outcomes (PH)			
1.1	to know the results of modern sociological research on key social problems of European societies	Lecture, workshops	Individual and group work based on the analysis of the read materials, control work	10
1.2	to know the system of basic sociological indicators for the study of quality of life and social models of Europe	Lecture, workshops	Individual and group work based on the analysis of the read materials, control work	10
2.1	to be able to identify, analyze and interpret current social problems of society	Lecture, workshops, individual work	Control work, analytical paper	20
2.2	to be able to analyze and evaluate the	Workshops,	Analytical paper	20

	necessary information in the scientific literature, data banks and other sources.	individual work		
2.3	to review scientific sources in English, to ground the position, to draw independent conclusions.	Workshops, individual work	Analytical paper	10
3.1	to demonstrate skills of reasoned presentation of opinion, competent and tolerant discussion with opponents.	Workshops, individual work	Individual and group work based on the analysis of the read materials, presentation and discussion on analytical paper	10
4.1	to demonstrate skills of independent research work, mastering new knowledge	Workshops, individual work	Presentation and discussion on analytical paper	20

6. The correspondence of the results of studying with program learning outcomes

Learning outcomes (title)	Learning outcomes (code)						
	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1
ПП02. To proceed diagnostics and interpretation of social problems of the Ukrainian society and the world community, the reasons of their occurrence and consequences.	+	+	+		+		
ПП05. To search, analyze and evaluate the necessary information in the scientific literature, data banks and other sources.			+	+			+
ПП06. To communicate fluently orally and writing in Ukrainian and one of the foreign languages when discussing professional issues, research and innovation in the field of sociology and related sciences, including in the context of cooperation with European and Euro-Atlantic institutions.					+	+	+

7. Scheme of evaluation.

7.1 Forms of Student Assessment:

- Semester assessment:

1. Individual and group work based on the analysis of the read materials (PH 1.1., 1.2, 3.1.) - 45 \27 points.
2. Control work (PH 1.1, 1.2, 2.1) - 20 \12 points.
3. Analytical paper (PH2.1, 2.2, 2.3, 4.1.) - 20 \12 points.
4. Presentation and discussion on analytical paper (PH 3.1, 4.1) - 15 \9 points.

- Final evaluation: in the form of a pass-exam. The score is based on the results of the student's work throughout the semester and does not include additional assessment measures for successful students.

For students who scored a total of less than the critical-calculated minimum - 60 points in order to pass-exam must submit written works - assignments on missed workshops (assignments for individual work) on each topic of the discipline and the final written paper with its presentation.

7.2 Evaluation organization:

1. Individual and group work based on the analysis of the read materials – all topics.
2. Control work – after 4th topic.
3. Analytical paper – 5-10 topics.
4. Presentation and discussion on analytical paper – 5-10 topics.

7.3 Table of the course grades correspondence:

Passed	60-100
Fail	0-59

8. Structure of the course. Thematic plan of lectures and workshops

№	Topic	Hours		
		lectures	workshops	Individual work
1. Sociological theory and research methodologies on modern European societies				
1	What is Europe? Features of defining the borders of Europe for comparative studies and explanations of modern processes.	2	2	6
2	Comparative studies of European societies: projects, monitoring and results	2		6
3	Comparative sociological analysis of social processes in European societies: typology of societies	2	2	6
4	Comparative studies of social development indicators in European societies	2	2	6
	Control work		2	8
2. Comparative sociological studies of European societies: results of research projects				
5	Social quality of Europe: a comparison of Western European countries	2	2	8
6	The social model of Europe: Nordic countries experience in solving social problems (Norway, Denmark, Sweden)	2	2	8
7	Social challenges of the crisis society of Southern Europe (Portugal, Spain, Italy, Greece)	2	2	8
8	Central and Eastern Europe: Challenges of Post-Communist Transformation	2	2	8
9	From the Soviet to the European Union: social processes in the Baltic States (Estonia, Latvia, Lithuania)	2	2	8
10	Comparative studies of social indicators in European countries of the post-USSR (Ukraine, Belarus, Moldova)	2	2	8
	TOTAL	20	20	80

Total 120 hours, including:

Lectures – 20 hours.

Workshops - 20 hours.

Individual work - 80 hours.

9. Recommended Reader:

Core:

1. The SAGE Handbook of European Studies 2009. 680 p. – Ch. 1, 3.
2. *Abbott P., Wallace C.* Social Quality: a Way to Measure the Quality of Society // Social Indicators Research 2012 Aug; 108(1): 153–167. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3384781/>
3. Ukraine in Transformation. From Soviet Republic to European Society. \ Veira-Ramos, Alberto, Liubyva, Tetiana, Golovakha, Ievhenii (Eds.) Palgrave. 2020. Pp. 1-34, 261-276,
4. *Adrian Favell, Virginie Guiraudon.* The sociology of the European Union: an agenda. European Union Politics, SAGE Publications, 2009, 10 (4), pp.550-576.
5. *Eduardo Bericat, Maria Luisa Jimenez-Rodrigo* (Eds) (2019) The Quality of European Societies A Compilation of Composite Indicators. Springer. Pp. 27-148, 167-250, 295-334, 251-294.

Recommended:

2. *Moritz Jesse* (eds) (2021) European Societies, Migration, And The Law. The ‘Others’ amongst ‘Us’. Edited by Cambridge University Press. Downloaded from <https://www.cambridge.org/core> . <https://doi.org/10.1017/9781108767637> Pp.1-18, 211-374
3. *Benjamin Schewel and Erin K. Wilson* (2020) Religion and European Society. A Primer. Wiley Blackwell. Pp. 15-28, 69-106, 111-138, 183-207
4. *Esping-Andersen G.* (1990) The Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge

5. *Veenhoven R.* Quality of life in an individualistic society. A comparison of 43 nations in the early 1990 s. Social Indicators Research. 1999;48:157–186.
6. *Wallace C. , Abbott P.* From Quality of Life to Social Quality Relevance for Work and Care in Europe. Режим доступа https://www.abdn.ac.uk/socsci/documents/Wallace_Abbot_2007.pdf
7. *Watson D, Pichler F, Wallace C.* Subjective well-being in Europe. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions; 2009.
8. *Tilly Charles* (2009) Europe Transformed, 1945-2000 \ The SAGE Handbook of European Studies (2009) Edited by: *Chris Rumford*/ SAGE Publications Ltd, pp. 17-35
9. *Therborn Goran* (1995) European Modernity and Beyond: The Trajectory of European Societies, 1945-2000. Part.1.

10. Sources:

- The European Social Survey (the ESS) <http://europeansocialsurvey.org/>
- EuroBarometer http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
- European Values Study (EVS) <http://www.europeanvaluesstudy.eu>
- R.Inglehart Happiness is Different Things to Different People: Subjective Well-being in Global Perspective https://www.youtube.com/watch?v=Y1acwqIIFtY&list=PLUold1t9EA7B_nuU-LHirTtdiF9K4AzI0
- Better Life Index: methodology and Data <http://www.oecdbetterlifeindex.org/>
- EU social indicators <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=756>
- Happy Planet Index www.happyplanetindex.org/